

Lea Tuulikki Niskala

Muistojen kultamailla

Lyytin ja Kustaan tarina

Muistojen kultamailla

Lea Niskala

Kertomus Lyytin ja Kustaan elämästä,
rakkaudesta, yksinäisyydestä ja
vanhuudesta

© 2018 Niskala, Lea Tuulikki

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0142-3

JOHDANTO

Joskus silloin sotien jälkeen 1940 loppupuolella elelee Lyyti ja Kustaa pienellä vuokratilalla vaatimattomissa oloissa pienen pienessä mökissään. Tarina on hyvin lähellä totuutta. Suomen laajoilla saloilla eleli niihin aikoihin tällaisia pariskuntia ja heidän elämänsä oli varsin niukkaa. Suomalaisella jääräpäisyydellä, vaiko sisukkuudeksiko sitä pitäisi kutsua, kukin torppari tai syytinkiläinen maksoi isoon taloon tai kartanoon taksvärkkiä tai tekivät sovittua syytinkiä. Torpassa sai olla tai asustaa määrääjän tai vain silloin, jos syytingit tai taksvärkkityöt oli tehty ajallaan. Jollei näin ollut, silloin kartanon herra saattoi tylysti sanoa irti taksvärkintekijän ja tämä sai lähteä matkoihinsa nyytteineen ja nyssyköineen, perheineen ja lapsineen. Kuinka monta tällaista tarinaa on ajan myötä kadonnut. Kokonaisia kyliä on kadonnut ja autioitunut. Siihen aikaan pienin asuinyhdyskunta oli kylä.

Kirkonkylä oli jo siitä suurempi ja kuvaan kuului, että kirkonkylässä oli tietenkin kirkko, kaupat ja kunnantalo. Kirkonkylästä saattoi tulla kauppala, mutta sitten piti kulkea rautatie, jos vielä kaupungiksi paikkakuntaa kunnanisät havittelivat, piti kunnan talous olla hyvin hoidettu ja vauraus piti näkyä. Kaupungin johtajan virka oli jo hyvin arvostettu, taitaa olla näinäkin päivinä. Suurempia alueita olivat aikoinaan pitäjät, jotka muodostuivat uhripitojen paikoiksi ja suurien juhlien pitämiseen.

Pitäjä on käytetty erilaisten hallinnollisten ja kirkollisten yhteisöjen nimenä 1800 luvulle asti. Pitäjä on kansan suussa kuitenkin säilynyt käsite, jota vielä tänäkin päivänä saatetaan kuulla, vaikka se on virallisesti poistettu käytöstä. Kirkkopitäjät ja hallintopitäjät lakkautettiin vuonna 1865 ja niiden tilalle perustettiin kunnat.

Kunnat ja kuntahallinnot toimivat edelleen ja vain kuntien yhdistäminen saattaa muuttaa hallintoaluetta. Niihin aikoihin, kun Lyyti ja Kustaa elelivät, oli pienet kyläyhteisöt ja kirkonkylä se, jossa hoideltiin yhteisiä asioita. Kuka kertoisi Lyytin ja Kustaan tarinaa? Olisiko enää ketään, joka osaisi sitä kertoa. Mutta kuvitelkaamme elävämme tuota aikaa. Kirjoituksen tarkoituksena on tuoda vielä kerran mieliin nämä sisukkaat pikkutorpparit, joiden elämä oli yksinkertaista, mutta niukkuudesta huolimatta he osasivat elää elämäänsä niiden pienten onnen hetkien tuoman ilon varassa.

Lea Niskala

NÄIN SE ALKAA...

On ilta, ja kirjoittaja alkaa kehitellä tarinaansa. Mieli-kuvitusmaailmassaan hänen tarinansa hahmot alkavat elää. Ne elävät senkaltaista elämää, joka kirjoittajan lapsuudessa oli. Niitä on helppo miettiä. Toisaalta tarina kulkee ajassa, jota kertoja ei ole elänyt, mutta kuullut vanhoilta ihmisiltä kokemuksia ja elämän tyyliä silloin ennen vanhaan. Unikaan ei tullut silmään, vaan ajatukset kiersivät rataansa ja tarina hahmottui pala palalta. Tarinan päähenkilöiden elämä on niin todellisen tuntuista, niin uskottavaa. Vihdoin ja viimein hän nukahti.

Heti aamulla hän kiirehti kirjoittamaan tietokoneelle, juuri niinhän se on. Kirjoituskoneita ei enää ole käytössä juuri kenelläkään. Kirjoittajalla on kyllä tallessa sellainen. Hän oli aikanaan harjoitellut

kymmensormijärjestelmän. Yllättäen se on vieläkin käytössä. Sormillaan kirjoittaja työtä tekee. Pian tarinan kertoja uppoutuu kertomukseensa ja elää mielessään samaa elämää kuin tarinan päähenkilöt, Kustaa ja Lyyti. Hän eläytyy kertojan rooliinsa niin, ettei huomaa ajan kulua. Sormet kiitävät näppäimistöllä ja kertomuksen juoni alkaa hahmottua.

Tarina alkaa siitä, kun satunnainen kulkija käveli kirkonmäellä ja katseli vanhoja hautoja. Hautuumaan vasemmalla laidalla lehmusten katveessa oli röykkiö poistettuja hautakiviä, joissa näkyi sammaleiden välissä vielä vainajan nimi, jos siitä nyt mitään selvää sai. Kulkijan mielessä pyöri ihmeellisiä asioita, sillä näinhän poistuu sitten se vanha historia. Jäljelle ei jää mitään, ei yhtään mitään! Vai, jäisikö jokin tarina elämään, mutta löytyykö enää ketään, kuka kertoisi näiden ihmisten elämästä. Kulkija kumartuu tutkimaan hyvin vaatimatonta ja pienikokoista kiveä. Kivestä saa sammaleen joukosta juuri ja juuri selvää, että ensimmäisenä lukee Kustaa, mutta syntymäaika ja kuolinaika ei enää näy, sitten alla lukee Lyyti, mutta selvyyttä syntymisestä tai kuolemasta ei enää voi saada. Aikaa on kulunut vuosia, useita vuosia ja vain kulunut, sammaloitunut hautakivi kätkee viimeisetkin

tiedon rippeet näistä ihmisistä. Karua on kertomaa tämän kivistä tarina.

Kulkijan mielikuvi laukkaa ja hän alkaa saada mielikuvia tästä tarinasta mielen syövereistä. Tämän parin elämä ei jätä häntä rauhaan, vaan tarina alkaa kehittyä ja elää omaa elämäänsä. Hänestä tulee tarinan kertoja ja hyvä näin.

Korkealla mäen törmällä on valkoinen talo, voisi kait melkein kartanoksikin nimetä. Siinä oli punaisesta kattotiilestä tehty katto. Kylätie kiemurteli ylös mäkeä. Ympärillä olivat viljavat pellot ja peltojen laidalla metsää. Talon sisällä oli iso tupa, pari kammaria, isännälle ja emännälle omansa. Tupa oli talon sydän, jossa oli suuri hella ja iso leivinuuni. Keskellä oli hongasta tehty pirttipöytä, jonka ympärillä oli leveät puiset penkit. Ovea vastapäätä olevalla seinällä raksutti seinäkello, jossa oli kävyn muotoon valetut messinkiset puntit. Se oli tummaa puuta ja lakattu sekä koristeelliset sorvaukset ja käsin vuollut kuviot. Kellotaulu oli tummunut ajan myötä. Kuitenkin kellossa oli lasinen ovi, joka avattiin vain kellon vetämisestä tai aikaan laittamista varten. Tämän tehtävä oli langennut kuin itsestään usein isäntämiehille ja se oli mieleinen puuha.

Tämä on kuvaus pienen torpparin hiljaisesta arjesta ja siitä miten vaikeista oloista sodan jälkeen lähdettiin elämään omaa elämää. Evakkona tultiin vieraisiin oloihin, vieraan isännän katon alle. Mukana ei ollut juuri mitään. Nuoren parin elämän alku ei ollut helppoa, mutta usein käten työt ja kekseliäisyys auttoi eteenpäin päivästä toiseen. Vanhuuskaan ei aina ollut helppoa, sillä sairaus tai vaivaskotiin joutuminen oli usein vielä koettava. Tarina on lyhyt ja yksinkertainen, mutta uskon sen kuvaavan hyvin sitä aikaa. Tämä on kunnian osoitus Lyytin ja Kustaan kaltaisille pienen torpan asukeille.

BoDTM
BOOKS on DEMAND